

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI SHE’RIY MATNLARDA QO‘LLANGAN PAREMIYALARNING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI

Ganiyeva Maxmudaxon Abdumannobovna

University of Business and Science

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ingliz va o‘zbek she’riy matnlarida qo‘llangan paremiyalar lingvokulturologik jihatdan tahlil qilinadi. Paremiyalar madaniy qadriyatlar va milliy tafakkurni ifodalovchi barqaror til birliklari sifatida ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot ularning semantik, pragmatik hamda madaniy kod sifatidagi vazifasini yoritadi.*

Kalit so‘zlar: *paremiya, lingvokulturologiya, she’riy matn, maqol, matal, madaniy kod, qiyosiy tahlil.*

KIRISH

Zamonaviy tilshunoslikda til va madaniyat munosabatlarini o‘rganish muhim yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Lingvokulturologiya til birliklarida milliy mentalitet va madaniy tajribaning aks etishini o‘rganadi. Paremiyalar bu jarayonda muhim o‘rin egallab, xalq donishmandligini ixcham va obrazli shaklda ifodalaydi.

She’riyatda paremiyalar matnga milliy kolorit, estetik chuqurlik va falsafiy mazmun beradi. Shu sababli ularni ingliz va o‘zbek she’riyati misolida qiyosiy o‘rganish muhim ilmiy ahamiyatga ega.

Paremiyalarning lingvokulturologik mohiyati

Paremiyalar xalq tajribasi va madaniy xotirasini ifodalovchi barqaror birliklardir. Ular qisqa shaklda keng mazmuni aks ettirib, milliy mentalitetni namoyon etadi. She’riy matnda esa ular estetik va pragmatik vazifani bajaradi.

Ingliz she’riyatida paremiyalar

Ingliz she’riyatida paremiyalar ko‘pincha falsafiy va intertekstual xarakterga ega.

•W. Shakespeare ijodidagi hikmatli iboralar umumiy paremiologik birlikka aylangan.

•J. Donne “No man is an island” g‘oyasi bilan insonning ijtimoiy mohiyatini ifodalaydi.

•W. Wordsworth tabiat va inson uyg‘unligini poetik umumlashmalar orqali beradi.

Xususiyatlar:

- individual tajriba ustunligi
- falsafiy mazmun
- qayta talqin qilinishi

O‘zbek she’riyatida paremiyalar

O‘zbek she’riyatida paremiyalar xalq og‘zaki ijodi bilan uzviy bog‘liq.

- Alisher Navoiy ijodida hikmatli soʻzlar axloqiy mazmunni kuchaytiradi
- Erkin Vohidov ularni zamonaviy poetik kontekstda qoʻllaydi
- Abdulla Oripov ijodida ular milliy gʻoya va vatanparvarlikni ifodalaydi

Xususiyatlar:

- anʼanaga tayanish
- didaktik mazmun
- barqaror shakl

Qiyosiy tahlil

Ingliz va oʻzbek sheʼriyatidagi paremiyalar quyidagicha farqlanadi:

- Ingliz sheʼriyatida — individualizm va falsafiylik ustun
- Oʻzbek sheʼriyatida — jamoaviylik va anʼanaviylik yetakchi
- Ingliz tilida — qayta ishlanish va transformatsiya koʻp
- Oʻzbek tilida — anʼanaviy shakl saqlanadi

Bu farqlar har ikki xalqning madaniy modelini aks ettiradi.

XULOSA

Paremiyalar sheʼriy matnda muhim lingvokulturologik birlik boʻlib, ular milliy tafakkur va madaniy qadriyatlarni ifodalaydi. Ularning qiyosiy tahlili til va madaniyat oʻrtasidagi uzviy bogʻliqlikni yanada chuqurroq ochib beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Maslova, V. A. (2001). *Linguoculturology*. Moscow: Academia.

Shakespeare, W. (2005). *The complete works of William Shakespeare*. London: Oxford University Press.

Donne, J. (1990). *Selected poetry and prose*. London: Penguin Classics.

Wordsworth, W. (2000). *Selected poems*. London: Wordsworth Editions.

Navoiy, A. (1987). *Xamsa*. Toshkent: Gʻafur Gʻulom nashriyoti.

Oripov, A. (2001). *Saylanma*. Toshkent: Sharq nashriyoti.

Vohidov, E. (1999). *Sheʼrlar*. Toshkent: Adabiyot va sanʼat nashriyoti.